

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA VÝCHOVY KE ZDRAVÍ

SEMINÁRNÍ PRÁCE

Výchova k reprodukčnímu zdraví

Nikol Pospíšilová

Učo: 400485

18.12.2013

Definice reprodukčního zdraví

Reprodukčním zdravím v základním pojetí rozumíme schopnost oplodnit, otěhotnět, donosit a porodit zdravé dítě. V širším pojetí pak zajistit dostatečné zdraví nebo aspoň znalosti o jeho stavu a případných poruchách. ¹

Rizika v oblasti reprodukčního zdraví v dospívání

Pro tento věk je specifický tzv. syndrom rizikového chování, který obsahuje a kombinuje tři základní oblasti rizikového chování:

1. Abúzus návykových látek – počínaje nikotinem přes alkohol, kanabinoidy až k dalším ilegálním drogám.

2. Negativní jevy v oblasti psychosociální – poruchy chování, agrese až delikvence a kriminalita, ale i autoagrese a suicidiální chování.

3. Poruchy reprodukčního zdraví – předčasný pohlavní život a s ním ve zvýšené míře spojené střídání partnerů a pohlavně přenosné infekce anebo časná a nechtěná těhotenství.“ ²

Výskyt syndromu rizikového chování (SRCH) výrazně stoupl v posledních desetiletích, jedná se o celosvětový trend. Světová zdravotnická organizace (WHO) uvádí: „*Klíčem ke zdraví dorostu je jeho chování*“.

U dospívajících dívek a chlapců je důležitá nerušená příprava na reprodukci.

Tuto přípravu ohrožují:

- předčasné zahájení sexuálního života v době nezralosti
- rizikové formy sexuálního života
- těhotenství u mladistvých
- umělé potraty
- promiskuita
- pohlavně přenosné choroby
- gynekologické záněty v oblasti malé pánve
- sexuální zneužívání v dětství

Výchova k reprodukčnímu zdraví na ZŠ

Nejdeálnějším prostředím pro reprodukční výchovu je dobře fungující rodina. Ovšem ne vždy jsou rodiče připraveni na toto téma s dětmi hovořit. Z tohoto důvodu je reprodukční výchova zavedena na ZŠ, kde žáci získají dostatečné informace o reprodukčním zdraví a správných postojů k sexualitě. Podstatné je, aby žáci pochopili, že nejdůležitějším aspektem jejich života je zdraví a jako nejjednodušší cesta k jeho udržení je prevence.

Zásady a principy výchovy k reprodukčnímu zdraví

- Spolupráce s rodiči
rodiče mají být informováni o obsahu výchovy, mají mít možnost předem schválit účast dětí na tomto programu a mají mít možnost se této výchovy účastnit
- princip důvěry a otevřenosti – jelikož se dotýkáme intimní sféry, intimních situací, vztahů a jevů, musí učitel dosáhnout u dětí důvěry ke svěřování se, k dotazům ,k radám aj.; nikdy by neměl děti ponižovat, zesměšňovat nebo znevažovat jejich postoje; děti by měly být zbaveny strachu, že budou při sdělování vlastních názorů trestány⁴
- princip vědeckosti – všechny informace, které učitel předává žákům musí odpovídat současné úrovni vědeckého poznání⁵
- princip přiměřenosti – nemá příliš předbíhat aktuální zájmy dítěte, odpovídající jeho vývojové úrovni, ale ani přicházet s informacemi pozdě; nemá informace neúnosně zjednodušovat, a má naopak odstraňovat falešné i zjednodušené představy mládeže v této oblasti
- princip pravdivosti – informace jsou pravdivé, nelze se vyhýbat ožehavým tématům⁶
- má být v zásadě pozitivní má zdůrazňovat kladné aspekty partnerství, reprodukčního zdraví a rodičovství⁷
- osobnost pedagoga - na pedagogy odpovědné za tuto oblast jsou kladeny nemalé nároky, má mít odpovídající vzdělání, tj. vzdělání v sexuální pedagogice, v psychologii i pedagogice (popř. dalších souvisejících disciplínách – biologie, etika, zdravotvěda aj. měl by vycítit, co dospívající potřebují a očekávají, nemůže být příliš kamarádský ani příliš autoritativní atd.

Obsah výchovy k reprodukčnímu zdraví

Má tři základní roviny:

1. rovina poznávací (kognitivní) a informativní: má reagovat na nejnovější stav současného vědeckého poznání. Je to množství a kvalita informací.
2. rovina postoje a emocionální: jejím cílem je, aby si žáci vytvořili silné emotivní postoje k získaným informacím, dovednostem, návykům a naučenému chování
3. rovina dovedností, návyků a chování: v této oblasti by měl žák získat správné návyky, dovednosti a chování; tato oblast tedy představuje aktivní část celé této výchovy, učitel by měl využívat aktivizující metody a prostředky, aby se dítě stalo spoluvůrcem vlastního rozvoje; bez této části by se celá „sexuální výchova“ stala pouze předáním informací, které jak jsme si už řekli, není účinné⁸

Obsahová náplň sexuální výchovy na ZŠ dle Mellana a Brzka

Obsahová náplň soustavné sexuální výchovy je na základních školách v tezí Mellana a Brzkarozčleněna dle věku pro I., II., a III. stupeň škol.

1. člověk (anatomie a fyziologie, rozmnožování, puberta, tělesný vzhled, pohlavní příslušnost a zaměření, imunitní systém);
2. vztahy mezi lidmi (rodina, kamarádství a přátelství, láska, chození spolu- známosti, manželství a trvalé soužití, rodičovství);
3. osobní dovednosti (morální zásady – hodnotové systémy, rozhodování, komunikace, asertivita, vyjednávání, hledání pomoci);
4. sexuální chování (sexualita v průběhu života, onanie, masturbace, ipsace, partnerské sexuální chování, pohlavní zdrženlivost, pohlavní reaktivita, sexuální fantazie, sexuální dysfunkce);
5. sex a zdraví (antikoncepce, umělý potrat, pohlavně přenosné choroby – AIDS, zneužití dítěte, plodnost);
6. sex a kultura (sexualita a společnost, pohlavní role, sexualita a zákon, sexualita a náboženství, předsudky a diskriminace, sexualita a umění, sexualita a sdělovací prostředky.⁹

Použitá literatura

- 1 KONEČNÁ, Hana. Reprodukční zdraví 2005 : Co dělat, aby člověk měl děti, když a až je bude chtít mít. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005. 34 s..
- 2 KABÍČEK, Pavel. Nová morbidita mládeže. Sanquis [online]. 2006, č. 48 [cit. 2007-12-28], s. 16.
- 3 MACHOVÁ, Jitka, MARÁDOVÁ, Eva, et al. Výchova ke zdravému životnímu stylu : (základy sexuální výchovy). Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 1998. 98 s. ISBN 80-86039-63-3
- 4 TÄUBNER, Vladimír. Metodika sexuální výchovy pro učitele, vychovatele, rodiče a studenty učitelství. Praha: Fortuna, 1997. 45 s. ISBN 80-7168-403-1. s.10- 14.
- 5 TÄUBNER, Vladimír, JANIŠ, Kamil. Na pomoc studentům a učitelům v sexuální výchově. 1. vyd. Hradec Králové : Gaudeamus, 1998. 50 s. ISBN 80-7041-194-5., s. 17 – 21.
- 6 TRÁVNÍK, Pavel. Základy sexuologie a sexuální výchovy. Brno : Institut mezioborových studií Brno, 2000. 95 s. ISBN [neuvedeno]., s 55.
- 7 MACHOVÁ, Jitka, HAMANOVÁ, Jana. Reprodukční zdraví v dospívání : příručka k sexuální výchově. 1. vyd. Praha : H & H, 2002. 197 s. ISBN 80-86022-94-3., s. 168.
- 8 TÄUBNER, Vladimír, JANIŠ, Kamil. Na pomoc studentům a učitelům v sexuální výchově. 1. vyd. Hradec Králové : Gaudeamus, 1998. 50 s. ISBN 80-7041-194-5., s.6-8.
- 9 MELLAN, Jiří, BRZEK, Antonín. Teze soustavné sexuální výchovy na základních a středních školách. Učitelské noviny. 1.1.1995, 98, č. 22, s. 15-19.